

UN ESTIL PER A LA REPÚBLICA

Dubto que el Govern provisional de la República doni «un estil» a la nova política. Sense aquest «estil» és difícil que les manifestacions plàstiques de les diverses activitats socials tinguin tampoc un estil. Crec conèixer tots els arguments vàlids per a justificar, amb elogi o amb blasme, aquesta carència: la mateixa provisionalitat, l'heterogeneïtat doctrinal dels seus components, el seu conservadorisme. Aquests, tals, diran que, desertor de l'ideal antic, però rebel a l'esperit nou, el Govern provisional representa l'absurd: un ideal nou amb esperit antic. Aquests altres, tals, diran que— només la Revolució és l'estil i que el Govern actual és una simple substitució. Hi haurà, també, els qui diran que l'estil és la unitat, i aquesta manca al Govern i al país; que és una síntesi, i aquesta tardarà anys, o segles, a trobar la capital que la realitzi; que és l'ordre, i que aquest en una república plurinacional no s'establirà sinó sota una dictadura de classe o una tirania intel·ligent. Tantes d'interpretacions ha donat hom a l'estil —en política, en plàstica, en literatura— que la memòria ens falla en voler-les recordar. «La democràcia no és cap política («la democràcia burgesa»); no donarà mai una art ni una literatura», llegíem fa pocs dies en un full vermell.

Grècia, Etrúria, Roma, Alexandria o Itàlia; Cató, Tarquí o August; París o Moscou, poden il·lustrar tots aquests parers. I, encara, d'altres. La República espanyola, però, és una realitat, la nostra realitat. I al cor d'aquesta realitat, Catalunya.

¿Quina és, doncs, l'expressió plàstica del moment polític modern? ¿Quina arquitectura civil, quina escultura, quina pintura, quin cisellat, quina tipografia, quina música, quina dansa, podrien exterioritzar, materialitzar, fer sensible als ulls, al tacte, a les orelles, la vida hispànica sota el règim novell?

Sé, exactament, quina era la plàstica del regim borbònic substituït. Sé, amb tants de centenars de catalans, el sofriment afrós dels amics del desordre poètic, dels vagabunds de l'esperit, dels amadors de totes les metafísiques sota un Estat monàrquic propugnador i sostenidor dels més folls desordres materials. Puix que el desordre, millor, l'errabundària de l'esperit, vol un ordre material absolut. No pas l'ordre que guillotina els justos o pistoleja els afamats de veritat, ans bé el que articula «les justícies». Per tal com justícia, la suma de justícies, és l'ordre mateix: però ordre material, fet i fet. Quin no viure, el dels folls de l'esperit! Quin delerós vagar, al fons de la més tètrica de les galeres, el de tants de centenars d'esclaus!

Ho sé jo i ho saben tots quin era l'estil, quina era la plàstica que exterioritzava l'estat de la civilització espanyola sota els reis borbònics. Tots sabem, sobretot nosaltres, els catalans,

com ens avergonyíem, com ens hem avergonyit d'haver-nos de dir espanyols, d'haver de travessar fronteres com a súbdits del Rei d'Espanya. Com hem mostrat, capcots, el passaport que traïa la nostra condició, com hem segellat, vacil·lants, la nostra correspondència adreçada a l'exterior. Espanya borbònica! Si amb plàstica expressionista poguéssim imatjar-la, em bastaria de dibuixar una monumental barraca de carrabiners al cim de la qual onejaria la bandera espanyola bicolor. Casernes, universitats, delegacions d'hisenda, comissariats de policia, tot tenia el mateix estil, tot ho podíem plasticitzar amb la mateixa imatge. Però, ¿quina ètica, quina estètica original podia donar la misèria i l'opressió? Els detalls més insignificants donaven el to al règim: des de l'arquitectura oficial a la imatgeria religiosa; des de la tipografia dels llibres oficials a la dels passaports. Un excel·lent company, que col·lecciona els dels diferents països, m'assegurava que amb la presentació tipogràfica dels passaports en tenia prou per a conèixer l'estat de cultura d'un país. Els d'Espanya, amb imperdonables errades en el text francès, són inferiors als de tot altre país europeu. (Recordem, de passada, que a la Península no hi ha cap foneria tipogràfica original, això és, que solament amb els tipus de lletra es caracteritza l'absència d'estil, per tant d'unitat, del país.) Un filatelistes us dirà que els segells d'Espanya són, sota aquest aspecte, característics.

Què s'esdevindrà sota la República federal? ¿Que s'esdevindrà sota la República catalana federada? ¿És un moviment prou jove, prou fresc, prou optimista el que ha iniciat la revolució perquè doni un estil, perquè realitzi una plàstica inèdita dins la tradició universal, dins la més ardent actualitat?

Sospito que durant el govern provisional la República mantindrà el mateix estil provisional. Ni una política radical. Ni unitat. Plàsticament veiem als escuts d'Espanya coberta la corona reial amb un llençol. És la interinitat... Però, i després? ¿Quina raó pot haver-hi per mantenir, posem per cas, l'absurd tricorni a la guàrdia civil?

Cal, doncs, que totes les forces joves de la República intentin la magnífica aventura de donar-li una plàstica. Això és: de donar-li una política. Cal que el cor sòlid de la joventut catalana, radical, basteixi amb els més nous dels materials la nova Catalunya sota la Unió federal de Repúbliques.

Cal donar un estil a la República, i que sigui Catalunya que l'imposi.

[*La Publicitat*, 27-V-1931]